

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 20.

Ljubljana, 16. vinotoka 1892.

XXXII. leto.

Vsebina. Andrej baron Winkler. — Ivan Belè: Kolumbova štiristoletnica. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Naši dopisi: Iz Ljubljane. — Iz kranjskega okraja. — Iz kamniškega okraja. — Iz postojnskega okraja. — Z Rake. — Iz Trsta. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Listnica uredništva.

Andrej baron Winkler,

c. kr. deželni predsednik kranjski in kottak predsednik c. kr. deželnega šolskega sveta, stopil je v stalni pokoj in presvetli cesar ga je tem povodom potém, ko mu je že prej podelil red železne krone in s tem baronstvo, za njegovo dolgoletno zaslužno delovanje zopet odlikoval z velikim križem Francišek-Jozefovega reda. Postal je dné 18. sušca l. 1880. deželni predsednik, torej je bil že 13. leto na tem odličnem mestu, kar od leta 1848. še ni doživel nobeden deželni načelnik kranjski. Kar smo ob njegovi desetletnici l. 1890. trdili, pri tem ostanemo tudi zdaj, ko zapušča našo ožjo domovino. On je poznal razmere v naši deželi, je po očetovski skrbel za

svojo drugo domovino in je bil obema narodnostima strogo pravičev. Pri svojem nastopu je spoznal, koliko dela je pri nas še treba na šolskem polji in ker je dobro urejeno šolstvo smatral za prvi pogoj narodnemu blagostanju, bil je posebno našemu šolstvu naklonjen. Ljudska šola se je pod njegovo vlado postavila na jedino pravo pedagogično načelo, da je podstava vsemu pouku materni jezik. Brezuspšno, duhomorno in potratno eksperimentiranje z dvema deželnima jezikoma na manj razvitih ljudskih šolah je ponehalo in Slovenci kakor Nemci na Kranjskem imajo vsak za se dobro urejene ljudske šole in je na višje razvitih ljudskih šolah vsakemu otroku prilika

dana, da si za nadaljno šolanje pridobi potrebnega znanja v drugem deželnem jeziku. Ne trdimo, da se je za ljudsko šolstvo že vse storilo, ker tu in tam še manjka ljudskih šol, a to mora vsak razsoden deželan pripoznati, da je v teh 12 letih ljudsko šolstvo navzlic temu, da dežela ni bogata, zelo zelo napredovalo in da gre ta napredek tudi na rovaš očetovske skrbi in merodajnemu vplivu gosp. deželnega predsednika barona Winklerja. Kakor pa je bil skrben za šolstvo sploh, tako mu je bilo tudi učiteljstvo pri srci. Njegovo prijazno in spodbudno

občevanje je moralo vsakega učitelja v njegovom težavnem poslu tolažiti in dvigati. Za njegovega predsedništva so se regulirale plače ljudskim učiteljem in se je osnoval katetski zakon. Da so bile deželne gmotne razmere bolj ugodne, gotovo bi se bilo tudi v tem oziru več doseglo.

Preblagorodni gosp. baron ostane torej osobito kranjskemu učiteljstvu v trajnem hvaležnem spominu. Po mnogoletnem neumornem delovanju naj še dolgo v sreči uživa zaslužen pokoj!

Kolumbova štiristoletnica.

Govor pri šolski slavnosti.* (Ivan Belè.)

Ljubi otroci!

Danes obhajamo preimeniten god. Zbrali smo se, da praznujemo s celim svetom vred štiristoti rojstni dan Amerike, štiristoletnico, odkar je Krištof Kolumb stopil na Novi svet.

Šesti dan kimovca odjadrale so male tri ladije, katere je Kolumb dobil od kraljev španskih, da gre ž njimi iskat bogato Indijo, mimo skrajnega brega takrat znanega sveta, mimo otoka Ferra, v neznano morje, v Morje peklenke temè, kakor so ga imenovali Arabci. Tisočletne bajke o vražjih pošastih in nepopisnih nevarnostih, ki preže na predrzneže v tem delu morja, so z grozo navdajale priproste mornarje, in tudi najpogumniši med njimi so se plašili nad neskončno daljavo in nad nenavadnimi naravnimi prikaznimi, katere je tu prvokrat opazovalo človeško oko. S prošnjami, z grožnjami, z uporom so silili mornarji nazaj v domovino, in samó Kolumbova neupogljiva vztrajnost

in njegova železna volja jih je gnala naprej, vedno naprej proti zahodu.

Približal se je konec njih trpljenja. Šestintrideseti dan priplavala je z drugimi veselimi znamenji po morji zelena vejica, priča njih rešitve. Vsi so čutili, da se bliža trenutek plačila. Postali so krotki in voljni, in od sreče se jim je sijal obraz.

„Ko je solnce zašlo in so odpeli po svoji navadi „Salve Regina“, zapovedal je Kolumb, naj ladije krenejo naravnost proti zahodu. Nato je sklical svoje ljudi in jih opomnil, da jim je pri odhodu od Kanarskih otokov naročil, naj jadrajo sedemsto milj proti zahodu, potem naj počakajo dné, in videli bodo suho zemljo. „Nocoj, tako upam,“ — pristavil je — „se izpolnijo moje besede. Zato budite in molite!“

* Za učiteljem visita na steni zemeljski poluti, zahodna je zakrita s papirjem in se odgrne pri besedah: «Novi svet je bil najden». Nad polutama poudoba presvetlega cesarja. Pred učiteljem omarica z najvažnejšimi amerškimi pridelki. — Po gregorijanskem koledarji pade 12. dan vinotoka devet dnij pozneje, tedaj šele na 21. dan tega meseca.

Obljubil je tistemu, ki bi prvi ugledal zemljo, povrhu kraljevega darila še nov svilen plašč.

Kadar se je približala deseta ura, podal se je Kolumb, ki je sploh na celem potu malokatero noč zatisnil oči, na vrh jadrenika. Ko gleda proti zahodu, naenkrat se mu nekaj zasveti, pa zopet izgine. A zopet se prikaže luč; zato pokliče kraljevega blagajnika Petra Gutiereza in ga opozori na to prikazen. „Glejte, tam je zemlja, suha zemlja“, pravi admiral . . .

Bila je krasna noč. Rahlo je pihljaj veter in donašal blagih dišav, kakor bi se peljali med cvetočimi vrta. Iz višave se je slišalo skrivnostno vršanje potujočih ptic. Na temnomodrem nebu so migljale neštete zvezde v čarobnem lesku, kakeršnega imajo samo v tankem, čistem zraku vročih zemljá. Polna luna je plavala po nebem oboku in s srebrno svetlobo polivala visoke valove, ki so pljuskali ob karavele. Prehodila je uže polovico svojega pota; noč se je nagnila proti jutru; začel se je sedemintrideseti dan, odkar so gledali samo morje in nebo.

Daleč naprej je z napetimi jadrí hitela „Pinta“; po njeni blesteči brazdi je kakor mladič za starko drčala brhka „Ninja“, za njima pa se je veličastno zibala „Santa Maria“.

To noč na kapitani* nihče ni šel spat. Molcé so stali mornarji po krovu ter strmeli v admirala, ki je bil stopil na čelo ladije. Duh spoznanja je prišel čeznje, in iz dna srca so se kesali bridkih ur, katere so mu prizadeli. Bilo je svečano in tiho kakor v cerkvi.

Zamaknen je zrl Krištof Kolumb neprestano proti zahodu. Veter si je igral z njegovimi osivelimi kodri, in lunini žarki so mu kakor s sijajem obdali jasno čelo. Odpró se nebesa, in angelj neminljive slave priplava nad njegovo glavo ter razprostrè svoja krila nad njim.

Kar se zabliskne v daljavi, s „Pinte“ počí strel, in

* Kapitana «Santa Maria» je bila ladija Kolumbova.

Novi svet je bil najden!

Najden je bil novi svet, in novi vek se je začel.

Ob drugi uri po polnoči zagledal je bil mornar s „Pinte“ po imenu Huan Rodrigues Bermejo, doma iz mesta Molinos, v luninem svitu pred sabo peščen prod. Široko odprè svoje oči, skoči k topu in ga sproži, vriskaje: „Zemlja, zemlja!“ To se je zgodilo v petek, 12. dan vinotoka 1492.

Kolumb, začuvši strel, pade na kolena in ž njim vsi drugi, in z dna srca zapojó trdi mornarji prvíkrat v tem novem delu sveta Bogu zahvalno pesem: „Te Deum laudamus, Hvala bod' Gospod Bogú!“

Ko so odpeli, vstane admiral in zagleda poleg sebe klečečega, kakor spokorjenega razbojnika, glavnega puntarja, ki mu je poljuboval rob oblačila in ihtel: „Odpusti, admiral, odpusti, in tvoj sem živ in mrtev!“ „Vstani!“ — mu dé Kolumb. — „Kar ste storili, pozabljeno je.“ Potem jim veli jadra poviti in počasi voziti, da ne trčijo ob kako skalo. Pripravijo naj tudi orožje za bran, ako bi jih na bregu sovražno sprejeli.

Ko je bil sam, nasloni se na jadrenik, in debele solze mu pritekó po lici. Obudil se mu je v duši spomin na celo minulo življenje: kako se je v njem spočela velika misel, s kolikim trudom je iskal dokazov zanjo, in koliko zasramovanja in sovrašva je moral prestati zaradi nje. Učenjaki in nevedneži so se mu z nevero smejali ter ga psovali sanjača in sleparja. Velikaši in berači so s prstom kazali za njim, rekoč: „Glejte ga, kralja-namestnika!“ In zdaj? Bil je le res kralj-namestnik in admiral velicega morja.

Zgodilo se mu je, kakor je pisano: „Kadar je pa dete povito, pozabi mati na vse bridkosti, od veselja, da se je rodilo novo bitje na svet“. Zravnal se je Kolumb, ponosno povzdignil glavo in obrnil oči proti nebu ter zahvalil Boga, da mu je dal stanovitnost in zaupanje v samega sebe in da ga je po neskončnih težavah zmagovito pripeljal do obljubljenega cilja. Priporočil mu je svoja ljuba dva sinčka, ki sta morda

uže molila za njegovo dušo v strahu, da ga je morje pokopalo; prosil ga je, naj razlije svoj nebeški blagoslov nad njegovo dobrotnico kraljico Izabelo in njen rod do poznih dnij.

Potem se je podal v svojo izbico in oblekel prvokrat škrlatasto admiralovo suk-njo ter ogrnil s hermelinom obrobljeni plašč kralja-namestnika.

Ko se je zdanilo, ukaže admiral jadrati blizu kraja in tam ladije zasidrati. Morje je bilo prozorno in čisto kakor ribje oko. Pred njimi pa je ležal lep raven otok, poln cvetočih dreves, ves najlepšemu vrtu podoben, in blage dišave so puhtele ž njega. Po drevju so se spreletavale trope kričočih papig in družih pisanih ptičev, izza grmovja pa so se kazali ljudje neznanega lica in s strmenjem in občudovanjem gledali čudovite hiše, ki so priplavale po morji.

Ko se je zlato solnce vzdignilo iz morja, vzame admiral v roko kraljevo bandero s podobo križanega Vzveličarja, stopi v čoln in ž njim kraljevi notar in drugi uradniki ter odrinejo proti kraju. Za njimi sta se vsak v svojem čolnu peljala Pinzona, noseč v roki banderee Kolumbovega podjetja, zelen križ s črkama I in F na strani. Ž njimi je šlo mnogo oboroženih mornarjev.

Krištof Kolumb stopi prvi na kopna tla, pade na zemljo in jo poljubi. Ko vstane, obspó ga mornarji ter mu poljubujejo noge in rob plašča; on pa pokaže proti nebu, rekoč: „Njemu samemu bodi čast in slava, On nam je bil vodnik“. Potem razgrne bandero, potegne meč in mahne ž njim na vse štiri strani neba ter vzame to zemljo za kralja španska v last z besedami: „Vsemogočni večni Bog! S Svojo sveto besedo si ustvaril nebo in zemljo! Pove-ličano bodi Tvoje ime in posvečeno veličanstvo Tvoje, ki si Svojega hlapca vrednim spoznal, da razširja Tvojo slavo tudi v tem delu sveta!“

Tačas so mornarji postavili preprost križ, ki so ga stesali iz dveh posekanih dreves. Predenj poklekne Kolumb in ž

njim vsi njegovi ljudje ter zapojó Zahvalno pesem in „Slava Bogu na višavah!“ Zdaj je kraljevi notar napisal listino o prila-stitvi zemlje za kralja in kraljico špansko, in vsi navzoči so prisegli Kolumbu kot kralju-namestniku zvestobo.

Otoku, kateremu so domačini-divjaki rekali *Gvanahani*, dal je ime *San Sal-vator* ali Sveti Odrešenik, ter ga tako kot prvenca Novega sveta posvetil Vzve-ličarju.“

Vse to se je prigodilo danes pred štiristo leti, ravno to uro, v kateri smo tukaj zbrani; zato doni danes po celem svetu slava Krištofu Kolumbu, ki je dovršil največje delo, katero je bilo namenjeno umr-ljivemu človeku, in odprl pot do zahodne polovice svetá. Neumorna pridnost, žilava vztrajnost, trdna vera v svoj višji poklic za razširjenje Kristusovega imena in neomahljivo zaupanje v Božjo pomoč so bile kreposti s katerimi je premagal vse težave.

Neizmerne so koristi, katere ima člo-veški rod od zmage Kolumbove. Zlatá, veliko zlatá je obljubil iz najdenih dežel, in res so ob svojem času ladije za ladjami vozile zlato in srebro čez morje na Špansko. Pa vse to bogastvo ni imelo pravega vspeha, kajti — dobro pomnite! — pravi tek ima samo to, kar si človek z delom, s trdim delom pridobi! Pravi blagor dohaja človeštvu iz Amerike šele, odkar beli na-seljenci tam zemljo obdelujejo in pa odkar so se udomačile pri nas nekatere rastline, brez katerih bi sedaj ne mogli več živeti. Lahko rečemo, da je Kolumb polovici človeštva pokazal pot do kruha.

Poglejmo najvažniše pridelke, katere nam je dala ali nam še daje Amerika. Najimenoitnejši za nas je pač *krompir*, ali kakor ga narodna pesem imenuje „gospod krompir“. Odkar se je razširil pri nas ta Amerikanec — tega je blizu 120 let — ni bilo več lakote. Druga preimenoitna ame-rikanska rastlina je *turščica*, ki preredi za rižem primeroma največ ljudij. Rumeno-

cvetoči natični fižol, paprika, batate, kakaó, iz katerega se dela sladka in tečna šokolada, tobak, kinín, ameriška vinska trta, vse to so preimnitne rastline. Bombaž je prišel do splošne uporabe šele, odkar so ga našli tudi v Novem svetu, in petrolej je prišel najprej iz Amerike. Na milijone ljudi, katerim je bil stari svet pretesen, je prišlo v Novem svetu do sreče in blagostanja.

In kaj je bilo plačilo Kolumbovo? Sovraštvo, preganjanje in krivica. Nevošljivi sovražnik njegov Bobadilla se je celo tako daleč spozabil, da je tega največjega dobrotnika človeštva v verige uklenjenega poslal na Špansko. A Bog se je potegnil za svojega zvestega hlapca, ga je potolažil in mu obljubil zadoščenje. Kolumb sam pripoveduje: Leta 1503, na njegovem četrtem potu, prišel je na morji blizu Veragve v strašne stiske. Grozen vihar je razsajal z neusmiljeno silo uže več tednov. Ena ladija se je bila Kolumbu uže potopila, in njegova lastna se je komaj še branila divjim valovom; mornarji so popolnoma izgubili pogum in niso prijeli za nobeno delo več. Za brata Bartolomeja ni vedel, je-li živ ali mrtev, in on sam je bil tako oslabil in opešal, da je le še težko gibal. Ves obupan je vstal in na vse strani začel klicati na pomoč. Kar zasliši glas, ki mu govori: „Malovernež, zakaj ne zaupaš v Boga? Od tvojega rojstva je skrbel zate. Dal ti je ključe, da si razklenil verige, ki so uklepale veliko morje, in v roke ti je dal bogato Indijo, da si jo razdelil po svoji volji. Kar trpiš, trpiš od ljudi, ne od Boga, kajti On izpolnjuje svoje obljube. Ne boj se in zaupaj! V mramor bo vklesal spomin tvojega trpljenja, da nikdar ne bo pozabljeno!“

Tudi mi smo se zbrali, da praznujemo spomin dobrotnika in trpina Krištofa Kolumba, in v njegovem duhu storimo to, ako zapojemo Bogu zahvalno pesem, da mu je dal moč in vztrajnost na njegovih

potih, kakor so toisto pesem zapeli njegovi mornarji, ko so zagledali Novi svet.*

Če pa vesoljni svet praznuje današnji dan, imamo temu še poseben povod mi Avstrijci. Znano Vam je, da je bila največja dobrotnica Kolumbu kraljica Izabela, da mu je ona preskrbela prve ladije in ga je tudi pozneje podpirala in branila do zadnjega vzdihljeja. Izabela je ena najčudovitejših žen, kar jih pozna zgodovina. Kakor je bila modra vladarica, vestna in pogumna, tako je bila še posebe kot žena vzor vseh čednostij. Kakor zvezde se svetijo njena materina ljubezen, njena čistost, milosrčnost, globoka prava pobožnost in brezmejna vdanost v Božjo voljo, in morda bi bila uže davno proglašena za svetnico, da ji ne živé še krvni sorodniki. In ti potomci njene krvi so naš presvetli cesar in vsa njegova cesarska rodovina.

V isti dobi z Izabelo in Ferdinandom je vladal cesar Maksimilijan I. Ta je imel dvoje otrok: sina nadvojvodo Filipa Lepega in hčer nadvojvodico Margareto. Ta svoja otroka je zaročil v dvojno zakonsko zvezo z otrokoma španskih kraljev: Filip Lepi je vzel za soprogo infantinjo Huano (Ivano), hčer Ferdinanda in Izabele; Margareta pa se je poročila s španskim kraljičem Huanom (Ivanom) l. 1498. Iz Filipovega zakona z donjo Huano sta se rodila cesarja Karel V. in Ferdinand I., in tega Ferdinanda potomci vladajo v Avstriji do denšnjega dne, in naš presvetli cesar je tedaj pozni vnuk kraljice Izabele, velike dobrotnice Kolumbove.

Pa ne veže ju samo kri, sliči ju tudi enaka nesreča in enaka vdanost v Božjo voljo. Izabela in Ferdinand sta imela edinega, nad vse ljubljenega in vse ljubezni vrednega sina Huana, upanje španskega naroda, in ta njun edini sin umrl jima je nagle smrti, v najlepši mladosti — dvajset let star —, malo mesecev po svoji poroki z nadvojvodico Margareto. „Take žalosti še nikdar ni bilo na Španskem“ — pravi zgodovinar. — „Štirideset dnij so hodile vse

* Učenci zapojó Zahvalno pesem.

gospa črna oblečena. Štirideset dnij ni bilo slišati ne petja ne godbe. Štirideset dnij ni nihče odprl svoje prodajalnice. Štirideset dnij so vihrale po mestih črne zastave. Od Pirenej do morja je jokal ves španski narod. Ko so pa prinesli kraljici grozno vest, da nima več sinú, ni bilo druge tožbe iz njenih ust, kakor besede Jobove: Gospod ga je dal, Gospod ga je vzel, češčno bodi Njegovo imé!“

Tudi našega presvetlega cesarja je za-

dela enaka nesreča. Tudi njemu je umrl ljubljeni edinec cesarjevič Rudolf. In tudi on se je udal v Božjo voljo; vzel je molčeč nase svoj križ in je nastopil trnjevo pot za mrtvaško krsto svojega edinega sinú. V dvojnem delu in podvojeni skrbi za svoje narode utopil je neskončno žalost, zato prosimo, da ga Bog zanaprej obvari vsake nesreče in ga nam ohrani še veliko let v ljubezni vdanega svojim narodom!

(Učenci zapojó Cesarsko pesem.)

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Anton Kržič r. 2. jun. 1846 v Rakitni, mali župniji Vrhniške dekanije, gimnazijo v Ljubljani izvrstno dovršil l. 1868, posvečen l. 1871, bil kapelan pred Dvorom (Preddvor Höflein) od l. 1872, katehet v nunskih šolah od l. 1876, in je sedaj od l. 1891 profesor na učiteljski pripravnici v Ljubljani.

Na gimnaziji moj učenec je že takrat kazal posebno dovršenost v svojih slovenskih spisih, kar spricujejo po mojem posredovanju tiskane naloge njegove, n. pr.: „Slava in sreča kmetijstva“ spisal Ant. K...č v Letopisu Matice Slovenske za l. 1869. I. po geslu: Največje pridobitve so brez dvojbe tiste, ktere človeški pridnosti rasto iz zemlje (Nadvojvoda Karol)“. Spis se pričinja tako-le: „Neka basen govori, da so se nekaj zbrale vse žive stvari, da bi razsodile prepir med mečem, peresom in plugom. Ti trije veljaki namreč so se pričkali, kateri ima večjo oblast in veljavo. Meč misli, da on je gospodar sveta, ker pred njim vse, vse trepetaja; pero méni, da ono največ stori, ker preganja temo nevednosti in razsvetljuje um človeški; nazadnje pa se vzdigne plug ter prav pohlevno govori:

»Mirno rijem pod zemljo,
Pa sem svet že preobrazil:
Tiha sreča je z meno«.

In na te besede — govori basen dalje — podarijo vse zbrane živali plugu zasluženi venec itd. — „Sava“ spisal Ant. K...č v istem Lt ps. Mat. Slov. — V Zgodnji Danici l. 1869: „Kakošno moč ima revščina in bogastvo do pravdnosti in čednosti?“ Revnim in bogatim v tolažbo in poduk za novo leto. Spisal **A. K.** po geslu:

»Nas je zemlja zapustila;
Še živi previdnost mila,
Tjekaj gori se ozrimo!«

„Čertice iz življenja sv. Očeta Pija IX“. Spisuje A. Zakotkarjev t. j. Kržič. (Danic. 1869 str. 99.—421). — Danica 1870: „Majnik“. Spis. **K.**— „Še nobenkrat me ni obšla resna želja, da bi bil kdaj pesnik, čeravno se mladi ljudje kaj radi zazibljujejo v take misli. Ne ravno zato, ker pravijo, da so pesniki večji del nesrečni od onega angleškega John Clintona, ki je bojda zbog revščine pod hruško umerl, do onega nemškega, kterege je pegaz tako zdeloval, da je revež naposled znorel; tudi ne zaradi kake meržnje do poezije — poštena in

prava pesem mi je ljubša, kakor ne vem kaj; beržkone pa zato, ker Bog po navadi človeku ne daje želje po tistem, za kar ga ni vstvaril. Ali zdaj, ko se je zopet vernila preljuba spomlad v svoji lepoti in mičnosti in ž njo novo življenje in veselje, ko se je približal najprijazniši mesec majnik, zdaj pa bi hotel biti pesnik, zdaj bi si želel imeti toliko pesniškega duha, da bi mogel tudi v drugih obuditi tiste blage občutke, s katerimi tako blagreno navdaja in napaja ta rajskomili mesec človeško srce. Da pa vendar ne bode preveč suho, bom sem ter tje od družih si kako verstico izposodil. itd. — Po tej vpeljavi govori o meseca majnika naravni in duhovni lepoti t. j. o „Šmarnicah“. —

Vstopivši v dekliške šole v Ljubljani jel je kapelan in katehet Kržič delovati neutrudno v cerkvi in šoli, pa tudi na književnem polju, in to premišljeno, po razumni osnovi. Prvo tako delo njegovo je: „Izgledi bogoljubnih otrok iz vsih časov keršanstva“ v Zg. Danici l. 1878 — 1880, pa l. 1882 in l. 1883 ter v vezani besedi za prvo sv. obhajilo: Sv. Tarcizij. — To vse je prišlo ponatisnjeno po Danici ter nekoliko popravljeno z lastnimi predgovori posebej na svetlo v treh jako primernih knjižicah pod naslovom: Izgledi bogoljubnih otrok iz vseh časov krščanstva. Spisal in založil Anton Kržič, katehet. Ponatis iz Zg. Danice. V Ljubljani. Del. I. 1879. 2. nat. 1882. 8. 151. Del II. 1880. str. 145. Del III. 1883. 172. Tisk. Blaznik. — Sicer kaže Danica l. 1879 n. pr. Marija brezmadežna in šolstvo (Stric). Učiteljem in odgojiteljem za novo leto. Solze presv. Srca Jezusovega. **A. K—č.** Čast komur čast — o nunah Uršulinkah — zoper „Tagblatt, Schulzeitung, Zvon (Soror Pia)“ etc. s pomenljivim sklepom: „Vi pa, gospodje, vedite, da sami sebe grdite, če katoliške naprave sramotite: sej ste tudi katoličanje, ali mar ne? Turki in drugi po svoje ne delajo tako! Res čudna prikazen, da se mora kerščanstvo dandanes boriti zoper lastne

otroke, kakor se je moralo nekdam zoper rabeljne (Chateaubriand)! Ant. Keržič, katehet.

V večernice družbe sv. Mohora l. 1882 zv. 36: Irci. Spisal A. Kržič. — Tudi na Pegaza se je spravil v naslednji, takrat še resnični čestitki, v Slovencu l. 1882 št. 32. sè znakom K.:

Abrahamov dar

prečastitemu gospodu profesorju
J. Marnu.

Izoral kmetič brazd je brez števila,
Obdelal že je marsiktero njivo;
Naprej pa se ozira še skrbljivo.
Kedaj zvršena setev bo obila.

»O mož! preveč se setev prikupila
Vam je« — mu pravi nekdo nagajivo,
»Sejati menj, pa žeti več, hasnjivo
Bi bilo; kaj je delo brez plačila«?

»Ko bi poznal me, bi drugač govoril,
Za sè le inalo, blag za druge dela,
Pa upa: sad bo v večnosti dozoril«.

Sejala Vaša roka je, ne žela; —
Bo Abraham kaj družega otvoril?
Nič: žetev tam; tū glava osivela!

Sedaj pa, po toliki časti tukaj, bojim se, da ne bi bilo tam — v večnosti — premalo!

Drugo veliko delo po gotovi osnovi je „Duhovni Pastir“. — Slavni Andrej Einšpieler se je bil postaral in je pustiti hotel „Slovenskega Prijatelja“, list duhovnikom namenjen za cerkev, šolo in dom, ki ga je v Celovcu izdajal do l. 1883 in do XXXII. tečaja. A poprime se tega znamenitega dela vrli Anton Kržič ter ga vreduje pod naslovom „Duhovni Pastir“ s sodelovanjem več duhovnov od l. 1884 v Ljubljani ter izdaja po Kat. tiskarni in bukvarni. Izhaja v zvezkih po jedenkrat na mesec v veliki osmerki. Vsak letnik šteje od 612 do 750 strani. Po kazalu se nahajajo v njem raznovrstne pridige, homilije, homiletična zrna, prilike, pogled na slovstvo itd. Po njem so prišli doslej na svetlo tudi posebej tiskani n. pr. „Obrambni govori in Apologetični razgovori“, sp. dr. Fr. Lampe, „Pedagogika“,

sp. A. Zupančič, in od l. 1890 prihaja v prilogi „Zbirka lepih izgledov, duhovnikom v porabo v cerkvi in v šoli“, ki jih z velikim trudom sestavlja vrednik sam. Njegove so tudi v „Pastirju“ pridige brez podpisa, razne razprave in pojasnila, in koliko posla mu prizadeva popravljanje ter vrejevanje starejših in novejših rokopisov, to se celo dopovedati ne da.

Tretje prav mično in koristno delo je „Angelček, otrokom učitelj in prijatelj“, ki ga v lastni založbi po Kat. tiskarni izdaja Ant. Kržič, v zvezkih po 40 strani z nekaterimi podobami od l. 1887. Doslej je na svetlobi vže VI. zv. (I. v 2. nat. l. 1888) na radost slovenski mladini.

Četrto kakor mikavno tako podučno delo je „Osmero blagrov ali dolga pridiga za kratkočasno življenje“. Spisal Anton Kržič, katehet v Ljubljani. Založila in na svetlo dala družba sv. Mohora. V Celovcu 1887. 8. 190. Nat. tisk. dr. sv. Mohora. Knjiga — dasi je v toliko izvodih šla po svetu, je malo da ne popolnoma pošla in bi se jako vstreglo Slovencem z novo izdajo. — Slovenske večernice l. 1887. zv. 41: „Dolga zastavica v večji družbi“. Zastavil Anton Kržič. — Drobtinice l. 1887 XXI: „Ura in naše srce“. Govoril v Kat. družbi Anton Kržič.

Peto prekoristno delo za sedanji čas, ko je po krščanskih hišah izreja tako malo krščanska, je „Krščanski detoljub“. List za krščansko vzgojo in rešitev mladine. Izdaje štirikrat na leto „Kat. društvo detoljubov“; vreduje Anton Kržič, od l. 1888 v 16, z mnogimi neprečelnjivimi prilogami. na pr.: 1. „Ali znaš?“ Zbirka kršč. resnic in molitev, ki naj bi jih vsak kristijan znal na pamet. 2. Mala zakladnica t. j. zbirka krajših molitvic in pobožnosti z obilnimi odpustki. 3. Litanije presv. Imena Jezusovega. 4. Sv. Germana, izgled kršč. potrpežljivosti. 5. Sv. pokora (Izpraševanje vesti. Kes ali obžalovanje. Trdni sklep. Obtožba grehov. Zadostovanje).

6. Posvečevanje dneva z mislimi, v verzih zložil Ant. Hribar. 7. Podobica sv. Alojzija ali njegov pot v nebesa, v spomin tristoletnice njegove blažene smrti. 8. Spomin prvega sv. obhajila itd. Nekatero teh prilog, zlasti prva, so že večkrat tiskane, v 10 do 20 tisoč izvodih med slovenskim ljudstvom, kar ne bode brez božjega blagoslova tudi v prihodnosti.

Slovenske Večernice l. 1888 zv. 42: „Življenja nit“. Poučno-zabavni govor v večji družbi. — L. 1889 zv. 43: „Najoblastnejša vladarica na svetu“ Šaljivo-poučen govor. Sp. Anton Kržič. — Drobtinice l. 1888 t. XXII: „Radoslav Silvester“. Spomin petindvajsetletnice. „Govor o papeževi slavnosti“ v kat. družbi rokodelskih pomočnikov. — L. 1889 t. XXIII: „Srečni naš cesar — osrečuje narode“. Govor o ces. 40letnici v šolah uršulinskih. „Zmotnjave in zmote“. Govoril v Kat. družbi Anton Kržič.

Šesto prepotrebno delo je pričel Ant. Kržič v Koledarju kat. tiskovnega društva l. 1889. I: „Ocena slovenskih knjig za mladino in ljudstvo“, kar z nekaterimi pomočniki nadaljuje v naslednjih tečajih, na pr.: I. Knjige za mladino. a) Mladini posebno priporočljive knjige. b) Mladini manj primerne ali celo neprimerne knjige. — II. 1890: a) Molitvene knjige. b) Zabavne knjige. — III. 1891: II. Knjige za ljudstvo. — IV. 1892 in V. 1893: Knjige za mladino itd. — Prepotrebno delo je to dan danes, ko se toliko bere in čita, pa tolikrat brez razuma, brez razsodka, je-li to, kar nudi knjiga ali časnik, tudi res, pravo, dobro ali napačno.

Sedmo dokaj zanimljivo delo, katero je doslej izvrševal Anton Kržič, so pa razne igre, vesele in dovtipne, v zabavo ožjim krogom, največ katoliškimi rokodelskim družbam in čitalnicam, ki jih je po vzgledih iz družih jezikov deloma poslovenil deloma izvirno priredil. Take so na pr.: „Denar ali pa noš. Igrica v dveh dejanjih. Dva prijatelja pa ena sama suknja. Šaloigra v enem dejanju. Pravda, v dveh.

Zamujeni vlak, v petih. Skriti zaklad, v treh. Novi zvon ali srečna sprava, v treh. Zgubljena suknja, v enem. Hišnik v zadregi, v dveh. Doktor Čuden in njegov sluga, šaloigra v treh dejanjih. Novi Salomon. Šaljiv prizor s petjem itd.“ —

Sicer pa sodeluje Anton Kržič marljivo pri nekaterih časnikih p. Danici in

Slovincu itd. ter pri mnogih društvih p. Kat. družbi in rokodelski, pri Matici itd. v besedi in s pismom že mnogo let, in je sedaj mladim učiteljem in prihodnjim učiteljicam duhovni voditelj. Bog ga vódi in krepčaj v toliko blagovitem delovanju vedno na korist in zabavo Slovincem sploh, posebej dragi mladini slovenski!

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Odlikovanje preč. kanonika in profesorja Jožefa Marna.)

Zvezda se na prsih sveti,
Cesar č'lo ga čisla sam. —
J. Koseski.

Poročali smo že, da je bil g. profesor Jožef Marn povodom njegovega umirovljenja odlikovan z viteškim križcem Francišek-Jožefovega reda. V torek, 4. vinotoka, v dan godu našega presvetlega cesarja, ob 11. uri dopoldne se mu je križec jako slavnostno pripel. V lepo okrašeni gimnazijski telovadnici so se zbrali g. deželni šolski nadzornik Šuman kot zastopnik vlade, g. prelat dr. Čebašek kot kapiteljski odposlanec, g. župan Grasselli, profesorska zbor a obeh gimnazij, več osebnih prijateljev slavljenčevih in gimnazijska šolska mladina.

Ob ustupu slavljenca so gimnazijski pevci pod vodstvom g. Foersterja zapeli: »O Oesterreich, mein Vaterland«. Na to pripne deželni šolski nadzornik g. Šuman slavljenca viteški križec ter omeni, da je Njega Veličanstvo blagovolilo g. slavljenca dne 2. kimoveca velič zaslug, ki si jih je stekel na šolskem polji, proslaviti z viteškim križcem Francišek-Jožefovega reda. Zato pa si šteje v posebno čast, da sme o tej slavnostni priliki ob navzočnosti gospodov koleg kakor tudi nadepolne gimnazijske mladine pripeti ta znak odlikovanja in visoke cesarske milosti na zaslužne prsi slavljenca.

Pripevši križec slavljenca mu čestita inenom navzočnih koleg in mladine.

Sedaj čestita slavljenca v navdušeni besedi g. ravnatelj Senekovič približno tako-le: Radosten in slavnosten dan je denašnji, ko nam je podana prilika, čestitati Vam, velečastni gospod kanonik, sedaj, ko Vam diči avstrijsko čuteča prsa križ Francišek-Jožefovega reda. Radostno poudarjam, da je to za naš zavod dan veselja, in to tembolj, ker ste v družbi z nami delili toliko časa žalost in veselje, radost in težave pri vzgoji mladine. Petintrideset let ni sicer mnogo v življenji kacega naroda, a v življenji posamnika je to dolga vrsta. In kar nas tembolj z radostjo napolnuje, to je delovanje Vaše: pač se spo-

minjate nazaj trnjevih dnij, katere ste preživeli na težavni poti šolstva. Kolikrat ste najboljše mislili, najboljše želeli, in vender so Vas slabo ali celo napačno umeli! In nasproti mladini, kako ste vselej imeli srce odprto in odprte roke! Smelo rečem, da ste marsikateremu mladeniču, ki se je že obrnil na pot krivice, poinogli nazaj na pravo pot poštenja. Prav tako ste bili nam prijazen, mil in vsikdar odkritosrčen tovariš. In dasi se danes ločite od našega zavoda ter podate v zasluženi pokoj, dasi se ločite od nas dragih svojih učiteljskih tovarišev, in mi to z žalostjo na znanje jemljemo, vendar prosim Vas, prečastni slavljenec: pozabite, kar je bilo grenkega, bridkega, in vzemite seboj, kar je bilo za Vas prijetnega, veselega. Jaz pa Vam voščim še mnogo, mnogo let v sreči in zadovoljnosti preživeti v čast božjo in na slavo domovine.

Obrnivši se k dijakom nadaljuje: Priča ste danes slavnosti, ki se redko kdaj dogodi v naših prostorih. A prav denašnji dan vam je priča, kako presvetli cesar sami priznavajo zasluge mož, ki so si jih stekli na šolskem polji v prid mladine in v prid skupne naše domovine. In prav denašnja prilika bođi vam novo znamenje, združiti vse moči, da v marljivosti doprinesete že v mladosti svoji lep venec delovanja na oltar domovini. Gospod slavljenec je mnogo deloval v šoli, malone vsi ste bili njegovi učenci. Ravnal še je po reku našega pesnika, da

Dolžan ni samo, kar veleva mu stan
Kar more to mož storiti je dolžan.

Tako je s peresom svojim proslavil domovino, kažoč v svojem tolikoletnem »Jezičniku« na vse one može, ki so se v našem slovstvu pokazali in odlikovali. Razven tega pa je sodeloval pri našem znanstvenem društvu »Slovenska Matica« izza njenega početka ter ji je zadnja leta rodoljubiv predsednik. In ko se sedaj gospod loči od naših šolskih soban, sprejmite si njega kot vzornika v svoje srce, naj vas njegova marljivost naudušuje, da si bodete ob času svojih študij zasejali mnogo zdravega semena, ki bo kalilo in kasneje sad donášalo domovini. Domovina kliče na delo, domovina potrebuje delav-

ce v! Zato je neizrekljivega pomena za našo domovino, ako se njeni sinovi vednostno čvrsto oborožijo v mladostnih letih, da jim bode mogoče pozneje tem uspešneje delovati v njen prospah z uma svetlim mečem. K taki marljivosti spodbuda bodi Vam tudi današnja slavnost. In ako se ravnate po marljivosti svojega profesorja, današnjega slavljence, postavili mu boste najlepši spomenik v svojih sreih. (Konec prih.)

Iz Ljubljane. Na slavnostnem banketu, ki se je dne 9. t. m. priredil zaslužnemu g. L. Svetcu, govoril je tudi g. V. Ribnikar, predsednik »Zveze slovenskih učiteljskih društev«, braneč slovensko učiteljstvo proti nezaslužnim napadom. Ta govor smatramo si dolžni, da ga priobčimo. Njegov govor se je glasil:

Kot predsednik »Zveze slovenskih učiteljskih društev« prosil sem si dovoljenja slav. pripravljalni odbor tega slovesnega banketa, ki je nekako zadoščenje slav. društvu sv. Cirila in Metoda in njegovemu podpredsedniku velespoštovanemu gospodu L. Svetcu za razžaljenje, provzročeno na I. slov. katoliškem shodu, da smeim v imeni slovenskega učiteljstva temu slavnemu društvu, osobito pa zaslužnemu gospodu L. Svetcu zaklicati Slava! pri tej priliki pa tudi, ko je s tem društvom zvezano ljud. šolstvo — slov. učiteljstvo, izpregovoriti javno nekatere besede v obrambo javno zapisanemu napadu, javno izrečenemu obdolženju slov. učiteljstva.

Predno se je otvoril I. slov. katol. shod tukaj, zapisal je nekdo gorostasni izrek: »Več je vreden en sam akademično izobražen Slovenec in več more uplivati na omiko naroda, kakor 10000 ljudskih učiteljev«. Slavna gospoda! Ako je tisti mož bil zapisal ta izrek nepremišljeno, vreden je pomilovanja, ako pa ga je poslal v svet s premišljeno hudobnostjo, tedaj zasluži največje zaničevanje in preziranje. Niti v prvem še manj pa v drugem slučaju pa se hoče omadeževati slov. učiteljstvo z bodi si kakor kolišnim razgovorom z onim možem radi tega napada; svet naj sodi, ali je slov. učiteljstvo zaslužilo to ali ne. K delavnosti ni treba ravno akademične izobrazbe, k duhovitosti in poštenosti pa tudi ne, kar je pisatelj izreka s taistim najbolje dokazal. Slovensko učiteljstvo trudilo se je in se še po svojih močeh z narodovo vzgojo in izobrazbo ne le v šoli, namreč povsod, skoraj v vsakem slov. društvu itd., vsaj smo učitelji tudi sinovi naroda, tudi mi hočemo po svojih močeh delovati za njegovo omiko, za njegovo blaginjo in tudi mi smo pripravljeni braniti svetinje njegove.

Na katoliškem shodu samem, oziroma v odseku za šolstvo, naglašalo se je pri sklepanji raznih resolucij — o katerih pa ni tukaj razpravljati, da pri vzgoji novih učiteljev treba misliti na značaj — krščanski značaj, katerega sedanje učiteljstvo nima. Sedanji učitelji smo tedaj brezverci, odpadniki od one sv. vere, katere nas je slov. mati učila, naročala ljubiti! Slavna gospoda! To naglašanje ni bilo pravo, ni resnično!

Slovensko učiteljstvo je bilo vedno, je in bode verno. Vsaj vse slov. učiteljstvo pričinja in končuje vsak pouk z molitvijo, podpira veroučitelje pri vseh verskih vajah da, ves pouk uči o vseмогоčnem Bogu — brez vere si slovensko učiteljstvo še vzgoje in pouka misliti ne more. Da, slav. gospoda, slov. učiteljstvo je pripravljeno tudi verouk poučevati v šoli z ono ljubeznijo, onim navdušenjem, katerega ravno ta pouk potrebuje. Ako se je sem in tje sprl učitelj z duhovnikom, ni se sprl radi vere, vzrok bil je drug, a vse jedno izdal se je izrek: Vera je v nevarnosti. — Ako se slov. učiteljstvo bori za svoje pravice, za svojo pridobljeno samostojnost, ako se brani nasiljenega gospodstva in ne klanja brezpogojno načelom nekaterih jednega stanu, ako se zaveda svojega poklica, ako vestno opravlja svoje dolžnosti in ako se bojuje za narodnost i ob mejah slovenstva — za to ni še krščansko neznačajno.

Tega obdolženja slov. učitelji nismo zaslužili! Če tudi nas pa ta izrek žali — a ne plaši in ne zadržuje nas, tudi na dalje še po svojih močeh delovati za naš ljubi slovenski narod. Prizadevali si bomo one kali, katere slovenska mati, o kateri se vender še ne trdi, da je brezverska, vlaga v srčeca malih otrok, vzgojiti in izobraziti, da postane iz mladine — narod, ki bode veren, naroden in značajan, narod, ki bode delaven in odkritosrčen, ki bode spoznal pšenico od ljulike, in ki bode ločil prave učitelje od lažiprorokov! V to pomagaj nam Bog!

Z vidnim zadoščenjem sprejelo je občinstvo to krasno izjavo našega narodnega učiteljstva in živahni Živio-klici zadoneli so po dvorani našim vrlim vzgojevalcem mladine.

Iz kranjskega okraja. (Konferencija.) Dne 27. mal. srpana je imelo učiteljstvo kranjskega okraja uradno zborovanje v Škofji Loki. Ob 9. uri otvoril e. kr. okrajni šolski nadzornik g. A. Žumer zborovanje s pozdravom navzočnih ter je imenoval starosto tukajšnjega okraja. Črnilca, učitelja v Podbrezjah, svojim namestnikom. Za tem predstavi v okraj došle nove učne moči. Zapisnikarjema sta bila izvoljena gđe. I. Hromec in g. I. Flis.

G. nadzornik potem omenja premembe pri učiteljskem osovbi v tukajšnjem okraji. Dalje govori o delovanji e. kr. okrajnega šolskega sveta, o rešitvi predlog, katere je sklenila lanska deželna učiteljska konferencija, omenja važnejših razpisov e. kr. oblastev in preide k poročilu o nadzorovanji.

Gledé discipline in vzgoje pravi g. nadzornik, bili sta jako dobri, po nekod vzgledni.

Gledé jezikovnega pouka omenja, da se je dobro delovalo v občé. Na to omenja nekaterih nedostatkostij, katere je opazil po nekaterih šolah.

Istotako omenja pouka v ostalih predmetih.

Končno omenja, da kar je grajal, storil je le radi stvari same in nikakor ni hotel komu krivice delati.

Povoljnega uspeha pa te opazke niti najmanj ne otemnujejo, zatoraj se zahvaljuje učiteljstvu okraja

za njega požrtvovalno delovanje. Priporoča, naj učiteljstvo še nadalje deluje v tej smeri in naj skuša kolikor moč napredovati.

Nadaljne točke dnevnega reda, bila so razna poročila.

V prvem poročilu predaval je g. Pezdič o pokončni pisavi. Videlo se je, da je g. poročevalec z največjo natančnostjo rešil svojo nalogo. Na podlagi izkušenj, katere si je pridobil sam ali pa člani za to voljenega odbora, je dokazoval, kolike važnosti gledé otroškega zdravja je pokončna pisava. G. poročevalec je pokazal tudi nekaj izdelkov svojih učencev pisanih s pokončno pisavo. Zares je bilo nekaj prav lično pisanih zvezkov. Zborovalci so pritrdili poročevalčevi resoluciji, naj se s prihodnjim letom vpelje pokončna pisava v vseh šolah tukajšnjega okraja, ker predsodki, katere je marsikdo imel, izginili so, ko smo videli tako lepe uspehe. Želeti je le, da g. poročevalec priobči čim preje svoje poročilo, katero je bilo z burnim odobravanjem vsprejeto.

Drugi poročevalec g. F. Luznar je sestavil učni red za ponavljalno šolo. Prav dobro je razmotrival težkoče, s katerimi se moramo boriti učitelji v ponavljalni šoli, katera žalibog učiteljem naklada mnogo truda, dasiravno ni moči doseči zaželenega uspeha. Na šolsko tablo je napisal g. poročevalec učna reda za dečke in deklice ponavljalne šole, katera se bodeta dala prav dobro uporabiti. Poročilo g. Luznarja je bilo prav živahno odbravano.

V poročilu knjižničnega odbora je poročal g. načelnik Kuster o stanji okrajne knjižnice, o njenih dohodkih in troških. Poročilo se je z odobravanjem vzelo na znanje.

G. Gärtner je nasvetoval v nakup nekaj knjig, kar se je pa odboru prepustilo, naj ukrene potrebno in nakupi knjig, kolikor bodo dopuščale denarstvene razmere.

Potem je bila volitev knjižničnega odbora. Dosedanji odbor je bil z vsklikom na novo izvoljen.

Živahneja je bila pa volitev v stalni odbor. Izvoljeni so bili gg. K. Benedik, J. Jelenc, F. Luznar in J. Režek.

Izmed posamičnih nasvetov je omeniti onega g. Gärtnerja, da naj se denar za šolske potrebščine pobira pótem sl. c. kr. davkarskih uradov, kateri navšet se je priporočil sl. c. kr. okrajnemu šolskemu svétu v uvaževanje.

G. nadzornik zahvaljuje končno gg. udeležence za pozornost, s katero so sledili vsem razpravam in sklene zborovanje s trikratnim slava-klicem na našega najmogočnejšega zaščitnika in pokrovitelja ljudskega šolstva, presvetlega cesarja.

Po zborovanji je bil v prostorni dvorani «pri kroni» obed, katerega se je udeležilo vse učiteljstvo. Ne bodem omenjal tu o tacih prilikah običajnih napitnic, pač pa tržiškega godbenega kvarteta, ki nas je prav dobro zabaval med obedom. —n—

Iz kamniškega okraja. († J. Vrančič). Kakor je »Uč. Tov.« naznanil, umrl je 18. kimovca v Ljubljani Jernej Vrančič, nadučitelj v pokoji. Imenovani je bil rojen v Čatežu na Dolenjskem dne 24. vel. srpana 1811. l., kjer mu je bil oče cerkvenik. Kje se je šolal, piscu ni znano. Prva njegova služba je bila v Ajdovščini na Goriškem, od koder se je preselil 1839. l. v Moravce, kjer mu je bila druga in zadnja (!) služba, kajti tu je poučeval do pokojnine: celih 39 let!

Kaj vse je doživel v tem času. Takrat moravska fara ni imela še lastnega šolskega poslopja, in moral je do njegove izvršitve (1866) poučevati v štirih privatnih hišah. S preselitvijo v novo šolsko poslopje imenovan je bil provizoričnim nadučiteljem, definitivnim pa (Bog zna zakaj še le takrat) le nekaj dni pred umirovljenjem. Konec kimovca 1878. l. stopil je po 45letnem delovanji v zasluženi pokoj. Od tega časa pa je bival v Zagradci pri svojem sinu g. župniku, ali pa v Ljubljani.

Njegovo delovanje kot učitelj je bilo uspešno in dolgotrajno in imenovati se morata pokojnik in brat mu Francišek pijonirja ljudske omike Moravske, Vaške in Kotiške fare. Slednji je služboval i nad 40 let! Njegov grob pa je skrit in nepoznat na pokopališču v Kotiču. S tem bi rad sl. učiteljsko društvo litijsko nanj opozoril.

Kakor pa je bil pokojni Jernej vesten učitelj, dober organist, tako je bil vzgleden sprog in preskrben oče. L. 1840. poročil se je z Magdaleno Eržen iz Idrije, koja mu je povila 7 sinov in 1 hčer. Navzlic nepremastni službi je izšolal vse svoje otroke in jim preskrbel vsakdanjega kruha. Živih jih je še 5 in hči, s katerimi vsi Moravčani in drugi znanci kličejo pokojniku: V miru počivaj!

Iz postojinskega okraja. (Zborovanje našega društva.) Kakor so že prej javili nekateri časniki, bilo je zborovanje našega društva dne 29. kimovca v Št. Vidu nad Vipavo. Društvenemu odboru je bil namen, ustreči p. n. udom iz vipavske doline. Kako se je ta namera posrečila, o tem pozneje.

Še pred določeno 11. uro se nas je zbralo primerno število — med temi tudi dve gospodični učiteljici — v prijaznem, z zastavami odičenem šentviškem trgu. Bratski smo si segli v roke in odšli v šolo, kjer se je v ozaljšani sobi II. razreda vršilo zborovanje.

G. načelnik M. Zarnik pozdravi navzoče, spomni se tudi presvetlega cesarja, na kar se je skupščina odzvala z navdušenim »živijo«, in smatra zbor sklepčnim.

Na to da besedo poročevalcu g. Judničju. Imenovani g. tovariš si dovoli, prej ko začne poročilo, malo opazko in reče, da ni nič kaj zadovoljen z udeležbo. Potem je govoril o računanjji v ljudski šoli in priporočal Lavtarjevo metodo-številno vrsto. Ko je dovršil, slišali smo mnogo želja, mnogo predlogov glede računice osobito zastran tega, ker se starejše izdaje ne ujemajo z novimi. Slednjič se je sklenilo

počakati, da se odpravijo napake v starih računicah, oziroma da se vpeljejo nove Lavtarjeve, barem toliko časa, ko bode c. kr. zaloga morala preskrbeti nove računice že zastran spreembe v denarjih.

Ko je nehala ta debata, dobil je besedo g. Trošt, ki je poročal o nedostatnosti in neuspehih šolskega pouka na jednorazrednicah. Omenjal je več ovir, zakaj jednorazrednice in sploh ljudske šole ne vspevajo.

Poročilo je bilo sprejeto z odobravanjem,

Izmed raznih predlogov, ki so nastali tekom debate, omeniti bi bilo onega, da so vse knjige iz zaloge šolskih knjig razven »Končnikove slovnice« (ta pa samo za tri- in štirirazrednice) pomankljive in sploh potrebne temeljite organizacije.

Posameznih predlogov je bilo veliko.

G. Kavčič je pokazal odlok c. kr. okrajnega šolskega sveta, vsled katerega se ima koncem vsacega meseca »Izkazek o obiskovanju šole« poslati okrajni šolski oblasti. Soglasno smo vsi pritrdili, da je »Izkazek« v vseh rubrikah neizpeljiv. Izpolniti bi bilo mogoče le prvi dve.

To se je sklenilo poročati sl. c. kr. okrajnemu šolskemu svetu.

Tudi so bila različna mnenja, kako sestaviti urnik za ponavljalno šolo, da se vpoštevajo vsi predmetje.

Potem so bili tudi ugovori, zakaj se je na zadnjem občnem zboru določilo mesto bodočega občnega zbora Trnovo. Sklepa seveda ni bilo mogoče ovreči, slišali smo pa različna mnenja o tem prav tako, kakor 7. mal. srpana v Št. Petru. Okraj je preobširen in troški za udeležbo zborovanj preveliki, tako smo slišali; torej naj se zboruje vsako leto tako, da bode mogoče vsaj večini učiteljstva se udeležiti. Doslej so vipavski gg. kolege vedno tarnali, da jim je vse od rok.

To je povzročilo, da se je oglasil g. Dolenc in rekel jedno o razširjajoči se vesti, da se v solnčni Vipavi snuje posebno učiteljsko društvo. Hotel nam je dokazati, da to ni res, poglavitni namen njegovega govora je bil ta, da on, da opere s sebe madež: kakor so hoteli reči, da ta stvar dreza. Izvedeli smo pa, da je on le predlagal, naj se osnuje v lepi vipavski dolini »filijalka« učiteljskega društva za postojinski okraj, seveda »filijalka« z istim predsedništvom in isto blagajnico; kako in kakšna? to je pa še do sedaj tajnost. Javno mnenje je bilo tudi proti taki ločitvi. Prav dobro je stvar pojasnil iz lastne prakse g. A. Požar, trdeč da bi bila potem občna zborovanja še malobrojnejša.

Sicer pa, določil je g. predsednik, naj se stvar izproži na prihodnjem občnem zboru. Društveni odbor ne mrzi nikogar; seveda, če se gg. vipavski kolege ne udeležijo občnega zbora kakor zadnjič v Št. Petru, potem ni mogoče izvedeti njih nazorov. — Pisec teh vrstic pa misli, da bi bilo najbolje, ko bi kak g. kolega iz Vipave pojasnil svojih tovarišev mnenje v »Učit. Tovarišu«, na to bi katero rekel kdo iz Pivke in tako bi misel do prihodnjega občnega zbora dozorila.

Toliko se pa že sedaj lahko reče, da društva za samo jeden sodni okraj napravljati ne bo kazalo. Sloga jači, nesloga tlačí. Kdor pa misli z razcepljenem društvu pospeševati in njem slogu, moti se.

G. blagajnik je predlagal, da se izvoli društvenik, ki bode zastopal učiteljsko društvo kot ustanovnika pri podružnici, oziroma pri občnem zboru družbe sv. Cirila in Metoda. Časi so resni in učitelji imamo tam tudi besedo. Predlog se sprejme in društvenim zastopnikom voli g. Judnič.

Nato je g. načelnik sklenil zborovanje zahvaljujé g. Požarja za lepi sprejem, gg. poročevalca za skrbno izdelana referata in pozval zborovalce, da zakličemo zaščitniku narodnih pravic, zaščitniku šolstva in našemu iskrenoljubljenemu očetu, cesarju Frančišku Jožefu I. slava. Trikratna »slava« je zadonela iz vseh grl, in odšli smo k obedu v izbornu gostilno g. Vojteha pl. Šivizhofena. — I tu ni bilo brez govorov, brez napitnic. Mej obedom nas je počastil g. tovariš iz Štanjela na Krasu. G. Zarnik je napil Nj. Veličanstvu cesarju, g. Judnič domovini, g. Požar slogi med učiteljstvom.

Ker je načelo društva, da se drži vedno le v defenziji in nikogar ne izzivlje, bilo je splošno mnenje, da se nikar ne spravljaj na dan nasledkov kakšne osobne jezice. Nikjer ni vse gladko, za slogu med č. duhovščino in med učiteljstvom se pa tudi lahko kaj žrtvuje. Občnim interesom se morajo unikati osobni interesi. Tako smo se i mi prijateljski in z najboljšimi nameni razšli. Na zdar!

Ivo Trošt. — Razdrto.

Z Rake. (Konferencija.) Učiteljstvo krškega šolskega okraja je imelo svojo uradno konferencijo dne 27. malega srpana v šolskem poslopji meščanske šole v Krškem. Gospod prvosednik in voditelj okrajne učiteljske konferencije, c. kr. okrajni šolski nadzornik Fr. Gabršek otvoril konferencijo ob 9. uri dopoldne.

V svojem nagovoru pristrčno pozdravlja vse navzočnike, vabeč jih k resni in stvarni udeležbi pri razpravah, ki so na vspredu. Poudarjal je, da se šolstvo krškega šolskega okraja razvija vedno krepkeje in da je v marsičem že doseglo oni smoter, ki ga mu postavljajo šolski zakoni. Kolikor pa je še ostalo za tem smotrom, tega ni krivo toliko učiteljstvo, kolikor neugodne razmere, v katerih je delovati ravno učiteljstvu krškega šolskega okraja. Upa naj, da se tudi te razmere kmalu zholjšajo, saj vé, da se ž njim trudijo tudi šolska oblastva, kako najpreje odstraniti te ovire.

Ako je torej učiteljstvo v svesti, da izpolnjuje svoje stanovske dolžnosti, naj ga k temu bodri pa še bolj zavest, da deluje s tem v zmislu šolskih zakonov, katere je potrdilo Njega Veličanstvo naš presvetli cesar, kateremu se je šolstvo najbolj omililo in ki pri vsaki priliki razodeva svojo blago naklonjenost do njega. Zato pa bijejo sreca vseh drzavljavov v neizmerni ljubezni do Njega in zato Mu izkazuje tudi učiteljstvo

svojo ljubezen pri vsaki priliki. Naj bi tudi tu zbrano učiteljstvo porabilo to priliko in izrazilo svojo ponižno udanost in hvaležnost do Njega Veličanstva s klicem: »Bog blagoslovi, Bog ohrani našega milega vladarja Franca Jožefa I, Bog obvaruj vso hišo Habsburško!« »Slava!«

Nato zakliče konferencija trikratni »Živio« in navdušeno zapoje cesarsko pesem.

Gospod prvosednik konstatuje navzočnost oziroma nenavzočnost konferenčnih udov. Vseh navzočnih udov je bilo 47 in sicer a) s posvetovalnim in sklepovalnim glasom 36, b) samo s posvetovalnim glasom 9, c) izmed udov, katerim je udeležba prosta le 2. Nenavzočnih udov je bilo 8, katerih nenavzočnost je bila deloma opravičena.

Gospod prvosednik imenuje svojim namestnikom g. Ivana Lapajneto, ravnatelja meščanske šole v Krškem.

Na to preide k posameznim točkam vspeoda.

1. Volitev dveh zapisnikarjev. Izvoljena sta bila po nasvetu g. Andreja Grčarja, nadučitelja v Mokronogu »per acclamationem« gđena. Franja Lunder, učiteljica na Trebelnem in g. Martin Humek, učitelj na Raki.

2. Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika. Po primernem uvodu poroča g. prvosednik o izvršitvi lanskih konferenčnih sklepov, izmed katerih so trije še nerešeni, jeden pa je od visokega c. kr. deželnega šolskega sveta povoljno rešen. Dalje poroča g. prvosednik o izpremembah učiteljskega o-sobja, ki so se v tem šolskem letu pogosto vršile, in o statistiki šol.

Prej ko preide g. prvosednik k obravnavi posameznih predmetov, temeljito in obširno razpravlja pet metodiških jednot ali stopinj, na katere je paziti pri vsaki učni uri in pri vsakem predmetu in sicer: a) priprava (analiza), b) podavanje novih predstav ali razširjevanje starih (sintesa), c) združenje (asocijacija), d) povzetje (sistem), e) uporabljanje. Po teh metodiških stopinjah naj bi se ravnal vsak učitelj in zagotovil si bode gotov uspeh v vseh predmetih ljudske šole. Nato g. prvosednik poroča o vsakem predmetu posebej, začevši pri nazornem nauku in končevši pri uradnih spisih. Koncem svojega poročila izreka vsem, ki so pripomogli do tolike povzdige šole in vsem, ki so ga podpirali v njegovem poslu, svoje priznanje in zahvalo.

3. Obravnava nastopnih predmetov:

a) Podrobni učni načrt za slovnico, pravopis in spisje. Ker bi bilo poročilo o tem predmetu predolgo, zato se izroči po nasvetu g. Karola Trosta in g. Andreja Grčarja stalnemu odboru, kateri naj sestavi iz referatov, katere so izdelali posamezni učitelji vsak za svoj razred, učni načrt za vse kategorije šol in pri prihodnji učiteljski konferenci poroča o njem. Sprejeto soglasno.

b) Pretresovanje knjig za šolarsko knjižnico. Poročevalcem je imenovan g. Ivan Rupnik, a on nasvetuje naj se pretresovanje sposobnih ali nesposobnih mladinskih spisov predloži tudi stalnemu odboru. Ta predlog je podpiralo oziroma popolnjevalo še več gospodov udov in sicer gg. Ivan Levec, Ivan Gantar in Jožef Bezljaj. Končno govori o tem predlogu g. Ivan Lapajne in g. prvosednik sam, na kar se isti soglasno sprejme.

c) Pretresovanje o načrtu za uravnavo šolskih vrtov, izdanem po visokem c. kr. deželnem šol. svetu z ukazom z dné. 9. rožnika 1892. št. 1236.

Poročevalcem je imenoval g. prvosednik g. Leopolda Abrama nadučitelja v Kostanjevici. Jako temeljito je razpravljal g. poročevalec vsako točko posamič ter nazadnje nasvetoval k dotičnemu visokemu ukazu sledeče izpremembe in dostavke:

1. Izpusti naj se beseda »naj« ter reče: vsaka šolska občina mora imeti šolski vrt. Vrt bodi kolikor mogoče blizu šole.

2. Šolski vrt mora imeti najmanj 10 arov, 4 ari nikakor ne zadostujejo. Učitelju vrtnarju naj se ne šteje v greh, če sadi po za drevesnico pripravljenih gredah okopanine; to je potrebno. Šolski vrt mora imeti prisilno lego in dobro zemljo; vsak pašnik ni za to rabo.

Določiti je treba tudi, da je šolski vrt vse, kar se je v ta namen kupilo; tedaj tudi travni svet ob drevesnici in ob gredah, kjer naj se zasadi matično drevje.

3. Na šolskem vrtu mora biti tudi čebelnjak.

4. Učitelj, šolski vrtnar, bodi za delovanje v šolskem vrtu odgovoren c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, nihče drug se ne sme v to vtikati.

5. Za obdelovanje šolskega vrta ni vsak delavec dober, najmanj pa otroci; zato naj ima učitelj vrtnar, če je le mogoče, stalnega delavca.

Otroci naj se požlahtnjevauja učé, a ne sme se jim pa izročiti to delo na vrtu.

Drevje naj se razdeli med šolsko občino in učiteljem vrtnarjem še rastoče tako, da se dotična greda razpolovi, da ne nastanejo pri deljenji izkopanega drevja prepiri.

6. Na svoje stroške naj učitelj vrta ne obdeluje nikoli. To ga lahko spravi v denarne zadrege in lahko bi se obdelovanje vrta vsled tega zane-marjalo.

7. Pri ocenjevanji šolskih vrtov ni gledati na to, ali so pota posuta s peskom ali ne, koliko je v vrtu vrtnic. To je stranska stvar. Poglavitno je uravnava drevesnice, zeliščenjaka in cvetličnjaka ter matičnjaka. Posebno skrb pa naj se obrača na ograjo, da je vedno v dobrem stanu.

Ti nasveti so se soglasno sprejeli.

4. Določilo učnih knjig in samoučil za šolsko leto 1892—93. Konferencija sklene, da ostanejo v prihodnjem šolskem letu vse stare učne knjige, le g. prvosednik nasvetuje, da bi se vpeljala v pri-

hodnjem šolskem letu mesto dosedanje »Prve nemške slovnice« »Prva nemška slovnica« in »Prvo nemško berilo« za slovenske ljudske šole, sestavili Praprotnik, Razinger in Žumer, založil pl. Kleinmayr in Bamberg v Ljubljani. Sprejme se tudi ta učna knjiga.

5. Poročilo knjižničnega odbora o stanju uporabi in računu okrajne učiteljske knjižnice.

G. Ivan Lapajne poroča, da je imela okrajna učiteljska knjižnica v začetku meseca malega srpana 1892. l. 1180 knjig v 1547 zvezkih in več nevezanih časopisov in nepopolnih letnikov raznih časopisov.

O računu poroča blagajničarica gđna. Ana Schmidinger, učiteljica v Krškem:

Dohodkov je bilo	305 gld. 69 ¹ / ₂ kr.
Stroškov je bilo	266 „ 24 ¹ / ₂ „
Ostane	39 gld. 45 kr.

Pregledovalcema računa sta bila voljena »per acclamationem« g. Lunder, nadučitelj na Raki in g. Saje, nadučitelj v Šent-Jernej. Naša sta vse račune v redu, kateri se potem odobre. O tej točki debatirali so še gg. Levec, Abram in Lunaček. Priporočajo se nekatere knjige v nakup in sicer: učitelji naj bi tekom leta pisno naznanili, katere knjige žele, da se nakupijo.

6. Volitve: a) stalnega odbora. Po nasvetu g. Andreja Grčarja ostane stari odbor, namreč: gg. Jožef Bezljaj, dr. Tomaž Romih, Ivan Rupnik in Ivan Lapajne; b) knjižničnega odbora. Tudi ta odbor ostane stari po nasvetu g. And. Grčarja in sicer gg. Ivan Lapajne, dr. Tomaž Romih, Ivan Rupnik, Jakob Cepuder in gđna Ana Schmidinger.

7. Posamezni nasveti. G. Ivan Rupnik navetuje: da naj se neobvezni pouk v nemščini ali odpravi, ali pa zagotovi učitelju za ta pouk primerna nagrada; b) učiteljem naj se izprosi znižana voznina na vseh železnicah, kakor uživajo to dobroto državni uradniki. Ko je oba nasveta natančneje utemeljil, obveljata ista v daljno predložitev. S tem je bil vspeh končan.

Gospod prvosednik sklene konferencijo zahvaljuje se za tako stvarno in zanimivo udeležbo, za pazljivost pri obravnavi posameznih točk vspeha, želeč, da bi obravnave in vsi sklepi obrodili obilnega sadu. Vse navzočnike pa spodbuja, da bi tudi v prihodnjem letu z isto neutrudno delavnostjo in ljubeznijo delovali na polji ljudske omike, ter ucepljali mladini čut ljubezni do Boga, do domovine in države in do prevzvišene vladarske hiše.

Prvosednikov namestnik g. Ivan Lapajne zahvali v imenu učiteljstva g. prvomestnika za izvrstno in nepristransko vodstvo konferencije.

Popoludne se je zbralo učiteljstvo polnoštevilno k skupnemu obedu na vrtu g. Gregoriča. Po obedu pa je imelo »Pedagogičsko društvo« svoje redno zborovanje.

Hitro se je nagibal dan proti koncu in zapuščali smo mestece z veselo zavestjo, da ostane dan konferencije vsakemu v biagem spominu. *M. Humek.*

Iz Trsta. (Slovenske šole pred tržaškim občinskim svetom. Konec.) Galerija je ploskala poročevalcu ves čas, ko pa je končal, nastalo je tako huronsko kričanje, da naslednji govornik niti do besede ni mogel priti. Ko se je polegel ropot in šum, povzel je besedo občinski svetnik Nabergoj in rekel: Z nasvetom šolskega odseka se nikakor ne morem strinjati in to iz raznih vzrokov. Odsekovo poročilo se sklicuje v prvi vrsti na to, da okoličanske šole od mesta niso oddaljene štiri kilometre, da morejo torej otroci v mestu živeti Slovencev prav lahko hoditi v okoličanske šole. Daljava ni jedino merodajna. Okoličanske šole so tako mnogobrojno obiskovane, da za šolske otroke iz mesta nikakor ni prostora. Sicer pa so na vseh okoličanskih šolah ustanovljene tudi italijanske paralele in če velja to, kar je poročal odsek, da naj namreč slovenski otroci iz mesta hodijo v okoličanske šole, potem bi morali tudi italijanski otroci iz okolice hoditi v mestne šole. (Strahovito kričanje in ropotanje na galeriji. Župan zvoni neprestano.) Poročilo se sklicuje na to, da vzdržuje mesto za italijanske prebivalce trinajst, za slovenske pa deset šol. To si je treba ogledati še z druge strani. Iz proračuna je vidno, da žrtvuje mesto za ljudsko šolstvo **468.000 gld.** Za slovenske šole se potrosi od te vsote samo **30.000 gld.**, ostalih 438.000 gld. pa gre samo za italijanske učilnice. Vseh za šolo godnih otrok je 10260 v mestu in 3143 v okolici, slovenskih otrok je torej toliko, da bi bilo za slovenske šole, če bi se stroški pravično razdelili, žrtvovati vsaj 98.622 gld. (Novo dolgotrajno razsajanje na galeriji. Župan zvoni neprestano, svari galerijo, naj se vede dostojno, preti in prosi, naj poslušalci ne sramote svoj dobri glas kot uljudni in dobro vzgojeni Tržačani.) Iz tega je vidno, kaka ironija je to, če govori poročilo šolskega odseka o velikodušnosti občine proti slovenskim šolam. Petdeset očetov, ki prebivajo v mestu ter nosijo občinska bremena, prosi slovenske šole in njih zahteva je vseskozi pravična. Vi se ponašate s svojimi liberalnimi principi. Upam torej, da se jim ne bode izneverili, ampak ustanovili šolo. (Smeh in kričanje.) L. 1883. očitalo se je vladi, da vzdržuje v Trstu nemško šolo, zagovarjal je to šolo italijanski list, češ, naj se Nemci vzgajajo v nemškem jeziku, samo Italijanom bodi dana prilika vzgojiti se v italijanskem jeziku. To velja tudi za Slovence. Govornik izjavlja končno, da se s to stvarjo ne bode bavil nadalje, ker se itak ne bode rešila v občinskem svetu, ampak na drugem mestu, kjer se bode sodilo po pravici in po zakonu. (Šum in ropot, smeh in upitje.)

Poročevalec d' Angeli je ugovarjal le glede vsote za šolske namene, češ, da ne plačuje občina iz te vsote samo ljudskih šol, ampak tudi druge.

Pri glasovanju je sprejel občinski svet predlog šolskega odseka z vsemi proti dvema glasoma. Proti sta glasovala obč. svet. Nabergoj in Nadlišek.

Soditi se je moglo naprej, kako se bode izrekel občinski svet glede slovenskih šol v mestu, zato ni njega ukrep prav nič iznenadil in tudi dokazi, kako »avita coltura« prešinja vse Lahone, niso novi. Vpra-

šanje o slovenskih šolah je zdaj v rokah vlade in radovedni smo, ali bo izpolnila nadejo Nabergojevo in svečano svojo obljubo.

Društveni vestnik.

Iz kranjskega okraja. Dne 20. t. m. bode učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj slovesno odkrilo nagrobni spomenik prerano umrlemu društvniku, gosp. Antonu Rozmanu. Ob tej priliki bode za rajnega sv. maša ob 8. uri v župnijski cerkvi v Stari Loki.

Tovariši! obiščimo še jedenkrat skupno v prav obilnem številu zemeljske ostanke prerano umrlega in pokažimo, da ga imamo in ohranimo v trajnem spominu.

Gg. pevce pa prav posebno prosimo, da pridejo o polnem številu in poprej že k glavni skušnji.

Po tem opravilu bode občni zbor našega društva ob 10. uri dopoldne v Škofji Loki z nastopnim vsporedom:

1. Nagovor predsednikov;
2. poročilo tajnikovo;

3. poročilo blagajnikovo in volitev treh pregledovalcev računov;

4. določitev udnine za upravno leto 1892/93;

5. volitev sedem udov v društveno vodstvo;

6. slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi *odbor.*

Iz Kamnika. »Kamniško učiteljsko društvo« zboruje dne 20. t. m. v Kamniku. Začetek ob 9. uri zjutraj. Vspored: 1. Nagovor predsednikov. 2. Tajnikovo poročilo. 3. Pokončna pisava s praktičnim nastopom, poročila g. Stiasny. 4. Posamezni predlogi.

K obilni udeležbi vabi *odbor.*

Po društvenem zborovanji bo uradno učiteljsko zborovanje, pri kojem se bo izvolil v c. kr. okrajni šolski svet namesto odidelega g. Kcela nov zastopnik učiteljstva.

Vestnik.

Najvišje imenovanje. Presvetli cesar je imenoval preblagorodnega gospoda Viktorja Heina, namestniškega svetnika v Gradci, dvornim svetnikom in voditeljem c. kr. deželne vlade kranjske.

Osobne vesti. G. Jožef Armič, namestni učitelj na I. mestni šoli v Ljubljani, dobil je začasno službo učitelja-voditelja v Sorici. G. Karol Pikel, začasni učitelj v Prežganjah, dobil je začasno IV. učiteljsko službo v Šent-Vidu pri Zatičini, g. Francišek Cvirn pa začasno učiteljsko službo v Prežganjah. G. Stanko Marin, učitelj pri Sv. Tomaži pri Ormoži, imenovan je začasnim vadniškim učiteljem na c. kr. učiteljski v Mariboru. — G. Jožef Vittori prišel je iz Opatjegasela v Vedrijan; gđc. Marija Cej od Sv. Križa v Bilje. Od izprašanih učiteljskih kandidatov oziroma kandidatinj so bili nameščeni v gorškem okraju gg.: Anton Macarol kot potovalni učitelj za Srednje-Kambreško; Jožef Ravbar, podučitelj v Opatjem-selu; Francišek Kotnig, namestni učitelj v Solkanu; Angela Setničar, začasna učiteljica v Šmarajah; Elizabeta Manzoni, podučiteljica v Kanalu; Marija Komac v Kamnjah in Justina Vuga pri Sv. Križi.

Iz zadnje seje c. kr. deželnega šolskega sveta. Sklepalo se je o rekurzih glede volitev krajnih šolskih svetov na Vrhniki, Šiški in Dol. Logatci. Imenovani so bili: za drugo učno mesto v Cerknici stalni učitelj v Beli Peči g. Rudolf Piš; za drugo učno mesto v Škofji Loki dosedanji tamošnji tretji učitelj g. Bogomir Krenner; za tretje učno mesto v Škofji Loki učitelj-voditelj v Sorici g. Julij Flis; za tretje učno mesto v Veliki Dolini g. Ferdinand Strel

učitelj v Bosni; za drugo učno mesto v Mokronogu tamošnji začasni učitelj g. Edvard Vohine; za tretje učno mesto v Sodražici stalna učiteljica v Knežaku, gđc. Marija Bernot; za učitelja-voditelja v Grčaricah g. Ivan Hutter, učitelj-voditelj v Topli Rebri; za učitelja-voditelja v Banjaloki nadučitelj na Vačah, g. Jernej Kimovec. Vadniškemu učitelju g. Ivanu Tomšiču se je pripoznala četrta, otroški vrtnarici g. Viljemini Franko prva petletnica. Pravi gimnazijalni učitelj g. dr. Lovro Požar potrjen je stalnim in je dobil naslov profesorja.

Preskušnje učne usposobljenosti se bodo na c. kr. učiteljski v Ljubljani pričele dne 7. listopada. Prošnje za pripust k skušnji je na c. kr. okrajne šolske svete vlagati tako, da bodo vsaj do 25. t. m. pri ravnateljstvu komisije.

Številke govoré. Po statističnih izkazih je na celem svetu okoli 4000 tovarov za popir, ki izdelujejo vsako leto 9,520 000 q popirja. Izračunili so, da porabijo tiskarne polovico ter sedaj izhajajoči časopisi 3,000,000 q popirja. Ker se poraba popirja rada primerja s kulturnim stanjem narodov ali držav, pričujemo nastopne date o potrebi oziroma uporabi njegovi: na Angleškem pride na vsakega človeka 5 75 kg, v Severni Ameriki 5-25 kg, na Nemškem 4 kg, na Francoskem 3 75 kg. Na Avstrijskem pa porabi slehern državljan 1 75 kg, v Mehiki 1 kg, na Španskem samo 75 dg in na Ruskem celo samo 5 dg popirja.

Šolski sklep na c. kr. obrtnih strokovnih šolah. Dne 30. mal. srpana sta sklenila oba ljubljanska obrtna zavoda svoje šolsko leto s slovesno sv. mašo in razdelitvijo spriceval. Kakor čujemo, izide letos

prvo šolsko izvestje za oba zavoda nekoliko pozneje. Iz podatkov poročano za danes naslednje: C. kr. strokovna šola za lesno industrijo je imela letos prvič štiri letnike in zato odpušča prvič učence z odhodnimi spričevali. Pričetkom šolskega leta je vstopilo 55 rednih in 10 izvanrednih učencev. Med temi jih je 35 absolviralo z ugodnim uspehom, 5 jih je dobilo ponavljalni izpit in trije niso sposobni za vstop v višji razred. Vsi učenci razven jednega so bili slovenskega materinega jezika, veroizpovedanja pa katoliškega. V višjih 3 razredih so bili 4 strugarji, 12 rezbarjev in 16 mizarjev. Odhodna spričevala so dobili v 4. letniku: strugar J. Svetlič, rezbarji Fr. Ciber, J. Poljšak in F. Trnovec, in mizarji A. Adlešič, K. Črne, J. Črnivec, F. Koželj in R. Nakrst. Vsem je učiteljski zbor jednoglasno pripoznal spričevalo zmognosti. — C. kr. strokovna šola za umetno vezenje in šivanje čipk je imela pričetkom 61 učenk, na konci šolskega leta pa še 46. Klasificiranih je bilo 30 učenk, med temi jih je 23 dobilo spričevalo zrelosti, 4 imajo ponavljalni izpit in 3 niso dovršile z ugodnim uspehom. V tretjem letniku, ki je letos prvič prirasel, so bile 4 učenke, ki so vse prejele prav dobro odhodno spričevalo. Po narodnosti je bilo 36 s slovenskim, 22 učenk z nemškim, 2 s poljskim in 1 hrvatskim materinim jezikom. Vse ustanove na obeh zavodih so znašale v preteklem šolskem letu 2900 gld. — V javni risarski šoli je bilo vpisanih 69 obiskovalcev. — Učni zbor je imel poleg ravnatelja I. Šubica 10 moških in 4 ženske člane. — Vpisovanje za prihodnje šolsko leto se prične za oba zavoda z dnem 15. kimoveca.

Popolno žensko učiteljišče v Ljubljani. Vis. c. kr. naučno ministerstvo je dovolilo, da se popolni tukajšnje žensko učiteljišče, to je, da bodo odslej naprej vsi štirje letniki na tem učiteljišču. Ker letos ni prvega letnika, zato se bode to popolnjevanje vršilo šele od šolskega leta 1894/95 naprej.

Listnica uredništva.

Popravek. V zadnji številki je na str. 270 društveni odbor »Narodne Šole« napačno tiskan; namestu Francišek »Kokalj« je postaviti »Raktelj«. Notica

Višja dekliska šola v Konjicah. Mariborski knezoškof preuzvišeni gospod dr. Napotnik kupil je v Konjicah, v Cerkvenih ulicah št. 100 ležečo hišo v ta namen, da se ondu osnuje višja dekliska šola. Troški za prireditev hiše so proračunjeni na 40.000 gld. in, kakor se čuje, je darovala polovico te vsote kneginja Windiselgrätz. Novo šolo bodo vodile šolske sestre, urejena pa bode po uzoru dekliske šole v Mariboru. Glede učnega jezika na bodočem tem zavodu še nismo ničesar mogli izvedeti, vendar pa upamo za trdno, da se slovensčina ne bo v kot pritiskala.

Tretja paralelka dovolila se je, kakor se nam poroča, za peti razred Ljubljanske gimnazije. Ker ta razred šteje letos 130 učencev, je bila tretja paralelka neobhodno potrebna.

Zahvala. Slavno društvo »Narodna šola« je blagoizvolilo za mali znesek ljudski šoli v Svibnem poslati mnogovrstnega šolskega blaga.

Za poslano se izreka tem póttem najtoplejša zahvala. Šolsko voditeljstvo v Svibnem dne 4. vinotoka 1892.

Zahvala. Podporno društvo »Narodna šola« je izvolilo za mali znesek ubogim otrokom tukajšnje šole mnogo raznega šolskega blaga poslati.

V imeni obdarovanih se najtopleje zahvaljuje

Radivoj Peterlin, š. voditelj.

V Kolovratu, 5. vinotoka 1892.

Zahvala. Tukajšnji šolski in učiteljski bukvarni je podaril blagorodni gospod Jožef Bušič, penzionirani poštni nadoskrbnik, naš rojak, sedaj stanujoč v Ljubljani, več lepih knjig »Maticе Slovenske« tudi nekaj nemških knjig o kmetijstvu, in še celo italijanskega nekaj raznega zapadka. Izrekam tem póttem najtoplejšo zahvalo in še več posnemovalcev.

Šent Jernej dne 5. vinotoka 1892.

Jan. Saje, nadučitelj.

o začetku pouka v Ljubljani v zimskem času pa je v toliko popraviti, da se pouk v I. in II. razredu s 1. listopadom začneja ob 9. uri. — Zaradi nedostatnega prostora danes še nismo mogli na poslana vprašanja odgovoriti, kakor je tudi morala zaostati »didaktika«.

Nebliščeči lak za šolske table kakor tudi šolsko črnilo

se dobiva pri

Adolfu Hauptmann-u,

v tovarni oljnatih barv, firneza in lakov v Ljubljani.

«Učiteljski Tovariš» izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje »Slovenskega učiteljskega društva« prejemajo list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Komenskega ulice št. 9; naročnino pa prejema gospod Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.